

Ott Maaten: rahvusooper Estonia juurdeehitus on hädavajalik! Ehitame selle hasartmängurite pealt

Estonia juurdeehituse kulud kaetakse hasartmängumaksu laekumistest läbi Kultuurkapitali

Estonia juurdeehitusest kirjutatakse viimasel ajal palju, see on tervitatav. Kahjuks on nende hulgas nii mõnigi kirjutis, mis toetub faktivigadele ja teadmatusel. Seetõttu pean vajalikuks võtta ette üheksa olulisemat küsimust ning anda neile võimalikult lihtne ja asjakohane selgitus.

1. Milleks meile üldse ooperi- ja balletiteatri juurdeehitus? Meil on ju ajalooline maja olemas ja kas uude ning mahukamasse majja üldse vaatajaid jaguks?

Eesti on terves Euroopas ainus riik, kellel puudub sisuliselt õige akustika ja mõõtmetega ooperi- ja balletilava ning vaatajasaal. Sellest tulenevalt jääb meie publikul nägemata ligi kolmandik maailma kullafondi lavastustest.

Estonia teatrimaja valmis 110 aastat tagasi sõna- ehk draamateatrina. Juurdeehituse või uue maja vajalikkusest hakati rääkima ja seda üritati ellu viia nii eelmise sajandi 30ndatel kui ka 70ndatel. Täna on ajalooline hetk teha kvalitatiivne hüpe meie muusikateatri ajaloos.

Kaasaegne lava ja hea vaatajasaal võimaldaks Estonial olla täieõiguslik partner ooperi- ja balletiteatrite rahvusvahelises koostöös ning lisaks aitaks see meid tugevamini siduda nii Euroopa kui ka maailma ooperiturismi sihtpunktidega. Kui täna mängime enamuse etendusi täissaalile, siis uue saaliga prognoosime vaatajate arvu suurenemist vähemalt kolmandiku võrra.

2. Ehitamegi uue ooperimaja mõnele kaunile mereäärsele krundile ja jätame ajaloolise maja puutumata?

Uue maja ehitamine ei ole otstarbekas kahel põhjusel. Esiteks lõhuks see senise Estonia teatrimaja identiteeti. Teiseks oleks uus ooperimaja hoomamatult kallis ükskõik kui odavalt me ei püüaks seda ehitada. Võrdluseks võib tuua, et Kopenhaageni ja Oslo ooperimajad, mis ehitati 20 aastat tagasi, maksid vastavalt 400 miljonit ja 800 miljonit.

Kahe maja samaaegne ülalpidamine on nii finantsiliselt, logistiliselt kui kunstiliselt väga kulukas ning ei oleks meie

epl.delfi.ee

Eesti Draamateater
Rahvusooper Estonia
Estonia teater
Ott Maaten
Teater

väikeses riigis otstarbekas.

Kahe maja samaaegne ülalpidamine on nii finantsiliselt, logistiliselt kui kunstiliselt väga kulukas ning ei oleks meie väikeses riigis otstarbekas. Kui [Estonia teater](#) praeguses asukohas lakkaks toimimast, siis tähendaks see seda, et Tallinna kesklinna külastatavus ja osatähtsus väheneks veelgi, mis omakorda langetaks tunduvalt ka meie vanalinna väärtust ja külastatavust.

3. Kas meil on üldse vahendeid selliste suurte kultuuriobjektide rahastamiseks, kui Euroopas käib sõda ja poliitikud otsivad tikutulega taga raha kaitsekulutuste tarbeks?

Venemaa agressioon Ukrainas ei sulgenud enamikke Ukraina ooperi- ja balletiteatreid. Kahjuks on mõnes neist tegevus peatatud, kuna hoone on pommitamise tõttu tugevalt kahjustatud, näiteks Harkivis, kuid publiku soov kunsti järele on väga tugev ning enamus ooperiteatreid töötab täies hoos edasi. Agressori soov on alati anastatava riigi rahvuskultuur maha suruda, katkestada tema sidemed nii oma inimeste kui teiste vabade rahvastega. Sellele saabki vastu seista oma rahvuskultuuri ja julgeolekupoliitika ühe osa tugevdamise läbi. Tasub märkida, et ka tänane [Estonia teatrimaja](#) kerkis keerulisel ajal vahetult enne esimest maailmasõda revolutsioonide vahelisel ajal ja seda just eesmärgiga tugevdada meie rahva kultuurilist identiteeti ja kuulumist Euroopa kultuuriruumi. [Estonia juurdeehitus](#) ja teiste riiklikult oluliste kultuuriobjektide ehitamine ei koorma tavapäraselt riigi eelarvet, sest kulud kaetakse hasartmängumaksu laekumistest läbi Kultuurkapitali. Sellise rahastusskeemi abil ehitasime nii KuMu, Eesti Rahva Muuseumi kui ka Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia. Riigikogu otsus 2021. aastast uute riiklikult tähtsate kultuuriobjektide ehitamiseks, mille hulka kuulub ka [Estonia juurdeehitus](#), on praegu kehtiv ja objektide ehitamise rahastamine toimub samal põhimõttel.

4. Meedias on väljendatud pahameelt, et riigikogu ei arvestanud oma otsuse kujundamisel muinsuskaitse ega ka Tallinna linnavõimu arvamustega ja sisuliselt „rullis“ nendest üle. See arvamusalaldus on tendentslik ja kallutatud. Riigikogu kultuurikomisjon arutas riiklikult tähtsate kultuuriobjektide nimekirja ligi kaks aastat (2019-2021). Arutelu oli põhjalik ja mitmekülgne. Toimusid ka avalikud istungid, mis kanti üle kõigile huvilistele.

Põhilised argumendid ühe või teise otsuse kasuks on riigikogu vastava otsuse seletuskirjas, stenogrammides ja protokollides, mis kõik on riigikogu kodulehel leitavad. Kõik arvamused võeti teadmiseks, kuid tuleb arvestada, et riigikogu teeb poliitilisi, mitte tehnilisi otsuseid.

Poliitiline otsus oli juurdeehituse kasuks, kuigi komisjonis oli laual ka teiste huvigruppide ettepanek eraldiseisva ooperimaja ehitamiseks. Kõik poliitilise otsuse tehnilised üksikasjad on täitevvõimu sh kohaliku omavalitsuse, muinsuskaitse, keskkonnakaitse ja rahvusooperi lahendada.

Poliitiline otsus oli juurdeehituse kasuks, kuigi komisjonis oli laual ka teiste huvigruppide ettepanek eraldiseisva ooperimaja ehitamiseks.

Ka tänane riigikogu koosseis on eelmise koosseisu otsuse sisuliselt üle kinnitanud selle aasta mais, kus ta kohustas täitevvõimul vastavad lahendused leida ja kõrvaldada takistused, mis mõjutavad negatiivselt juurdeehituse elluviimist.

Täitevvõim ehk ametnikkond ei saa dikteerida rahva poolt valitud seadusandlikule kogule oma tahtmisi ja nägemusi. Ta saab teha ettepanekuid ja anda arvamust, kuid seadusloome liigub ikka põhiseadusega ettenähtud radu pidi.

5. Muinsuskaitseamet korraldas käesoleva aasta mais pressikonverentsi, kus tutvustas Rahvusooper Estoniale antud muinsuskaitseeritingimusi just senise teatrimaja hoone osas.

Need ei kujuta endast päris seda juurdeehituse vormi, vaid pigem tänase hoone sisseehitust. Kas juurdeehitus seni kavandatud kujul on päevakorrast maas?

Kindlasti ei ole. Rahvusooper liigub edasi vastavalt senisele riigikogu otsusele. Tegu on suures osas väga tehniliste küsimustega. On selge, et nii ehk teisiti puudutab juurdeehitus suuremal või väiksemal määral kõrvalkinnistut, milleks on Uue Turu väljak tänase teatrimaja ja Pärnu maantee vahel. Estonia ei saa tellida muinsuskaitseeritingimusi talle mittekuuluvale territooriumile. Seda saab teha ainult Tallinna linn, sest neile kuulub see maa. Saab tunda ainult heameelt, et uus linnavalitsus on asunud meiega konstruktiivsesse dialoogi ning loodame nende eritingimustega peale suviste puhkuste lõppu edasi liikuda.

Samuti tajume konstruktiivset koostööd ka Muinsuskaitseameti, Arhitektide Liidu ja paljude teistega, kellega koos otsime juba täpsemaid tehnilisi lahendusi ruumiprogrammi osas, et

valmistada ette tingimusi juurdeehituse kavandamisel.

6. Kas lahenduseks ei saakski siis olla senise maja ümberehitamine ja sellega linnaruumi säilitamine senisel kujul? Kuigi kõike võib ja saab kaaluda, tuleb arvestada mitme asjaoluga. Esiteks toob igasugune ümberehitamine kaasa ka majavälise linnaruumi muutuse. Puhtalt senise teatrimaja kosmeetiline kōpitsemine ei ole uue kvaliteedi ja võimekuse saavutamiseks otstarbekas. Teisisõnu, see oleks avaliku raha raiskamine. Tänapäevase teatrimaja nõuetekohane ümberehitamine tähendaks sisuliselt tema 80% lammutamist.

Silmaga nähtav kultuuripärand hävineks kahjuks tunduvalt. Näiteks võib tuua Estonia valge ja sinise saali. Neid ei saaks säilitada, kui soovime suurendada lava mõõte ja ehitada külglava. Lava suurendamisel muutuks oluliselt ka teatri katusemaastik. Need on ainult paar näidet tekkivast kahjust senisele teatrimajale. Tegelikult muutuks ümberehituse korral tänapäevane teatrimaja samades mahtudes nagu 1944 aasta pommitamine teda hävitas.

Teiseks tõsiseks probleemiks on inimfaktor. 3-5 aastaks suletak teatrimaja lõhub sisuliselt Estonia artistide trupi, kuna ooperit ja balletti ei saa aastaid esitada ajutistel pindadel ning Eestis neid asenduspindasid nende žanrite esitamiseks sisuliselt pole.

Teiseks tõsiseks probleemiks on inimfaktor. 3-5 aastaks suletak teatrimaja lõhub sisuliselt Estonia artistide trupi, kuna ooperit ja balletti ei saa aastaid esitada ajutistel pindadel ning Eestis neid asenduspindasid nende žanrite esitamiseks sisuliselt pole.

Teatri sulgemine mitmeks aastaks tähendaks aga meie paljude talentide pöördumatut lahkumist valdkonnast või minekut teistele Euroopa ja maailma lavadele. See oleks ka igati mõistetav, sest nende žanrite professionaalne esitamine nõuab igapäevast tööd ja selleks vajalikke kunstilisi-tehnilisi olusid.

7. Kas Estonia juurdeehituse valmimine ähvardaks Tallinna välja heitmist UNESCO kultuuripärandi nimekirjast?

UNESCO-st „väljaheitmise“ hirmu ei saa väga tõsiseks pidada. See on pigem emotsionaalne argument. Bastionivööndisse ümber Tallinna on „UNESCO-s olemise“ ajal ehitatud ja ehitatakse ka edaspidi.

Estonia juurdeehituse puhul tekiks võimalus bastione ja teisi muinsusi esiteks tõsiselt uurida ja nendega ka otseselt arvestada juurdeehituse loomisel. Kas parem on ajalooline teadmatus, et seal maa all nad kuskil on või võimalus neid visuaalselt esile

tõsta ja vaatamiseks eksponeerida? Ka seda on varasemalt tehtud näiteks Vabaduse väljaku aluse parkla ehitamisel.

Nii on UNESCO praegu tegemas ka vastavat mõjuanalüüsi, mis peaks valmima sügiseks. See on tervitatav algatus, kuna selle pea kümnekonna objekti suhtes, mis on bastionivööndisse seni ehitatud, pole varasemalt sellist analüüsi meie teada koostatud.

8. Milline saaks olema Estonia juurdeehituse lõplik visuaalne väljendus. Meedias on ilmunud väga palju erinevaid kujutisi - need tekitavad palju küsimusi.

Meedias ilmunud lahendused on kas meediaväljaannete enda loodud visuaalid või siis Estonia tellitud mahuvisandid, mis tulenevad ruumiprogrammist. Neil ei ole otsest puutumust lõpliku hoone välimuse ja kujuga. Lõplikud arhitektuursed lahendused saavad valmida eelkõige rahvusvahelise konkursi tulemusena. Selleks aga, et selline konkurss välja kuulutada on eelkõige vajalikud muinsuskaitseelised eritingimused nii tänasele teatrimajale (mis on nüüdseks olemas) kui seda ümbritsevatele linnaruumile. Kõik see annaks omakorda meile koostöös Eesti Arhitektide Liiduga võimaluse hinnata meie seniseid ruumiprogramme, et kirjeldada konkursist osavõtjatele mida ja kuidas me vajame.

Euroopas ja maailmas laiemalt on esinduslikke ja silmapaistvaid lahendusi, kuidas lahendada vana ja uue ooperimaja kokkusobivus ja toimimine. Nende erinevad ajastud ja kultuuriharud mitte ei varjuta, vaid täiendavad teineteist.

9. Kõige tähtsam küsimus - millal võiks juurdeehitus valmida?

Estonia teatrimaja valmimine eelmise sajandi alguses võttis aega 10 aastat - 1903, mil tehti linnavolikogu otsus kuni valmimiseni 1913. aastal. Tahaks väga loota, et ka nüüdne protsess ei kujuneks pikemaks ja piirduks 5-10 aastaga. Pöidlad pihku!

„Eesti on terves Euroopas ainus riik, kellel puudub sisuliselt õige akustika ja mõõtmetega ooperi- ja balletilava ning vaatajasaal.“